

Magdalena Łazarz

ODPOWIEDZIALNOŚĆ KARNA ZA UCHYLANIE SIĘ OD WYKONANIA ŚRODKA KOMPENSACYJNEGO

Wprowadzenie

Na wstępie należy zaznaczyć, iż w obowiązującym stanie prawnym uchylanie się od wykonania środka kompensacyjnego nałożonego na podstawie art. 46 § 1 Kodeksu karnego¹ nie jest karane. Także przed wprowadzeniem odrębnej kategorii środków kompensacyjnych niewykonanie przez skazanego obowiązków nałożonych na mocy przepisu art. 46 § 1 k.k. nie było objęte sankcją karną. W myśl obowiązującej regulacji prawnej w przypadku niewykonania środka kompensacyjnego orzeczonego na mocy art. 46 § 1 i 2 k.k. skazany, na którego nałożono ten środek, może zostać jedynie obciążony kosztami ewentualnego postępowania komorniczego. Taka regulacja stawia – na co trafnie zwrócono uwagę w doktrynie i co pozostaje aktualne w obecnym stanie prawnym w stosunku do środków kompensacyjnych – w znacznie gorszej pozycji środek karny w postaci obowiązku naprawienia szkody wyrządzonej pokrzywdzonemu [obecnie środki kompensacyjne – M.Ł.], w porównaniu z grzywną egzekwowaną z urzędu na rzecz Skarbu Państwa i opatrzoną sankcją w postaci zastępczej kary pozbawienia wolności [Marek 2010]. Z kolei, jeżeli rekompensatę orzeczono w ramach środka probacyjnego, sankcje za jego niewykonanie zostały uregulowane w przepisach normujących daną instytucję probacyjną. I tak Sąd może zarządzić wykonanie kary, jeżeli skazany w okresie próby uchyla się od nałożonych środków kompensacyjnych (art. 75 § 2 k.k.). Dodać należy, iż Sąd zarządza wykonanie kary, jeżeli okoliczności, o których mowa w § 2, zaistnieją po udzieleniu skazanemu pisemnego upomnienia przez sądowego kuratora zawodowego,

---

Mgr MAGDALENA ŁAZARZ, doktorant w Instytucie Nauk Prawnych, Wydział Prawa i Administracji, Uniwersytet Śląski w Katowicach; adres do korespondencji: ul. Bankowa 11b, 40-007 Katowice, Polska; e-mail: magdalenalazarz@interia.pl; <https://orcid.org/0000-0002-8420-3934>

¹ Ustawa z dnia 6 czerwca 1997 r. *Kodeks karny*, Dz. U. z 2020 r., poz. 1444 z późn. zm. [dalej: k.k.].

chyba że przemawiają przeciwko temu szczególne względy (art. 75 § 2a k.k.). W konsekwencji, w przypadku wymierzenia kary z warunkowym zawieszeniem jej wykonania w razie niewykonania środków kompensacyjnych kara może zostać zarządzona do wykonania. Podzielić należy stanowisko wyrażone przez T. Dukiet-Nagórską, iż przywołane sytuacje dobrze obrazują dwoistość obowiązku naprawczego i rezultat jego zakotwiczenia w *Kodeksie karnym*, co prowadzi do nieuzasadnionego zróżnicowania szans pokrzywdzonego na uzyskanie zaspokojenia w zależności od rodzaju zastosowanego środka penalnego [Dukiet-Nagórska 2016, 62].

Rząd uznając, iż w materii karalności zachowania polegającego na uchyleniu się od nałożonego w wyroku karnym środka kompensacyjnego zachodzi potrzeba penalizacji, podjął próbę zmiany stanu prawnego w przedmiotowym zakresie. W dniu 14 maja 2019 r. do Sejmu wpłynął projekt rządowej ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw druk nr 3451². W projekcie tym znalazł się artykuł wprowadzający penalizację zachowania polegającego na uchylaniu się od wykonania orzeczonego przez sąd środka kompensacyjnego (art. 1 pkt 85). W dniu 13 czerwca 2019 r. Sejm uchwalił ustawę *o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw*. Prezydent RP skierował powyższą ustawę do Trybunału Konstytucyjnego w trybie kontroli prewencyjnej. Trybunał Konstytucyjny orzekł niezgodność z Konstytucją ustawy z dnia 13 czerwca 2019 r. *o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw* przez Trybunał Konstytucyjny³, co pozostaje poza ramami rzeczonych wywodów. W niniejszym tekście zostaną omówione zaproponowane przez Rząd zmiany legislacyjne i uchwalone przez Sejm odnoszące się do tematu niniejszego opracowania.

1. Proponowane zmiany legislacyjne

Ustawa z dnia 13 czerwca 2019 r. *o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw*⁴ przewidywała wprowadzenie nowego przepisu, tj. art. 244c k.k. (art. 1 pkt 86), w myśl którego: „kto uchyla się od wykonania orzeczonego przez sąd środka kompensacyjnego, o którym mowa w art. 46,

² Zob. <https://www.sejm.gov.pl/sejm8.nsf/PrzebiegProc.xsp?nr=3451> [dostęp: 15.05.2021].

³ Wyrok Trybunału Konstytucyjnego z dnia 14 lipca 2020 r., sygn. akt Kp 1/19, OTK-A 2020/36.

⁴ Zob. http://orka.sejm.gov.pl/proc8.nsf/ustawy/3451_u.htm [dostęp: 15.05.2021].

w postaci obowiązku naprawienia szkody, obowiązku zadośćuczynienia za doznaną przez inną osobę krzywdę lub nawiązki, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5 (art. 244c § 1 k.k.)”. Zważając na cel regulacji prawnej w § 2 proponowanego przepisu, wskazano, iż: „nie podlega karze sprawca przestępstwa określonego w § 1, który wykonał w całości orzeczony wobec niego środek kompensacyjny nie później niż przed upływem 30 dni od dnia pierwszego przesłuchania w charakterze podejrzanego (pkt 1) lub nie później niż przed upływem terminu określonego zgodnie z § 3 (pkt 2)”. Przepis § 3 art. 244c k.k. planowanej regulacji stanowił: „Jeżeli z uwagi na rozmiar świadczenia będącego przedmiotem środka kompensacyjnego jego uiszczenie w całości przez sprawcę w terminie wskazanym w § 2 pkt 1 jest niemożliwe lub bardzo utrudnione, prokurator może wyznaczyć sprawcy stosowny termin do wykonania tego obowiązku, nieprzekraczający 12 miesięcy”. Instytucję z § 3 art. 244c k.k. projektodawca nazwał swoją formą czynnego żalu sprawcy, której wprowadzenie ma na celu przede wszystkim skuteczne skłonienie sprawców do zrealizowania postulatów sprawiedliwości naprawczej i zapobiegnie nieuzasadnionej penalizacji, a jednocześnie zrealizuje cel w zakresie ochrony prawnokarnego dobra⁵. Wskazać należy, iż z przepisem z art. 244c. k.k. korespondował przepis, który planowano wprowadzić do *Kodeksu postępowania karnego*⁶ – art. 318a § 1 k.p.k. (art. 5 pkt 3), tj.: „w sprawach o występki z art. 244c § 1 k.k. w razie wyznaczenia podejrzanemu terminu do wykonania obowiązku na podstawie art. 244c § 3 k.k. prokurator zawiesza postępowanie”. Z kolei w myśl § 2 powyższej regulacji: „prokurator podejmuje postępowanie zawieszony na podstawie § 1 po upływie terminu do wykonania obowiązku”.

Interpretując prawo, projekty aktów prawnych oraz formułując propozycje *de lege ferenda*, należy pamiętać o spójności systemu prawnego oraz różnieniu przez ustawodawcę dwóch odrębnych kategorii środków, tj. karnych i kompensacyjnych. Zaznaczyć trzeba, iż z dniem 1 lipca 2015 r. weszła

---

⁵ Uzasadnienie projektu ustawy z dnia o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw z dnia 14 maja 2019 r., [http://orka.sejm.gov.pl/Druki8ka.nsf/Projekty/8-020-1321-2019/\\$file/8-020-1321-2019.pdf](http://orka.sejm.gov.pl/Druki8ka.nsf/Projekty/8-020-1321-2019/$file/8-020-1321-2019.pdf) [dostęp: 15.05.2021], s. 42.

⁶ Ustawa z dnia 19 kwietnia 1969 r. *Kodeks postępowania karnego*, Dz. U. z 2021 r., poz. 534.

w życie reforma dotycząca instytucji z art. 46 k.k.⁷, które to zostały zaliczone do wprowadzonej kategorii środków kompensacyjnych. W niniejszych rozważaniach należy mieć na względzie dwa zasadnicze założenia zmian legislacyjnych. Proponowany art. 244c k.k. został zakwalifikowany jako przestępstwo przeciwko wymiarowi sprawiedliwości, którego głównym celem jest zapewnienie wykonania orzeczeń sądowych w zakresie środków kompensacyjnych oraz wzorowany na regulacji z art. 244 k.k. Wobec powyższego, dokonując analizy przyjętych w projekcie rozwiązań, należy zważać nie tylko na efekty interpretacyjne uzyskane przy zastosowaniu wykładni językowej, które – jak już na wstępie warto zaznaczyć – nie dają klarownych rezultatów, lecz także odnieść się do wykładni systemowej oraz do wykładni celowościowej. W części wstępnej niniejszej publikacji – w zakresie wykładni systemowej – należy wyjść od zaznaczenia, iż przedmiotem ochrony występku opisanego w art. 244 jest prawidłowe funkcjonowanie wymiaru sprawiedliwości, jako że przepis ten ma zapewnić wykonanie orzeczeń sądowych, z których wynikają obowiązki i zakazy opisane w art. 244 [Szewczyk, Wojtaszczyk, i Zontek 2017].

2. Zasadność wprowadzenia regulacji

Wedle opinii Ośrodka Badań, Studiów i Legislacji Krajowej Rady Radców Prawnych niezrozumiałe jest poszukiwanie skuteczności realizacji obowiązku naprawienia szkody w zagrożeniu karą pozbawienia wolności przewidzianą za uchylenie się od jego wykonania w formie nowego typu przestępstwa⁸. W opinii zaakcentowano, iż nie można przewidywać, iż w sytuacji w której sprawca nie posiada środków pieniężnych na wykonanie obowiązku naprawienia szkody to orzeczenie, a w rezultacie odbywanie kary pozbawienia wolności za nowe przestępstwo, przybliży go do realizacji tego obo-

---

⁷ Ustawa z dnia 20 lutego 2015 r. o zmianie ustawy – *Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw*, Dz. U. poz. 396.

⁸ Opinia Ośrodka Badań, Studiów i Legislacji Krajowej Rady Radców Prawnych sporządzona przez Prof. UW r. dr hab. Annę Muszyńską z dnia 11 marca 2019 r. na temat projektu z dnia 25 stycznia 2019 r. o zmianie ustawy *Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw*, <https://www.rpo.gov.pl/sites/default/files/Opinia%20KRRP%20ws%20zmian%20w%20prawie%20karnym%20C%2011%20marca%202019.pdf> [dostęp: 15.05.2021], s. 35.

wiązku⁹. Kontynuując myśl, zaznaczono, iż w przypadku, w którym sprawca ma możliwości naprawcze na pierwszy plan wysuwa się kwestia szybkości i skuteczności postępowania egzekucyjnego, tak więc rozbudowa instrumentów represyjnych w takiej sytuacji jawi się jako zbędna¹⁰. Zgodnie ze stwierdzeniem opiniującej oceny omawianego rozwiązania nie zmienia multiplikacja terminów, jakie projekt wyznacza sprawcy uchylającemu się od obowiązku do jego zrealizowania, aby mógł on uniknąć kary za nowe przestępstwo z art. 244c¹¹.

Biuro Studiów i Analiz Sądu Najwyższego w Opinii do projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw z dnia 26 kwietnia 2019 r. zgłosiło wątpliwość, czy zasadne jest wprowadzenie kryminalizacji uchylania się od wykonania orzeczonego obowiązku naprawienia szkody, obowiązku zadośćuczynienia za doznaną przez inną osobę krzywdę lub nawiązki (projektowany art. 244c k.k.), gdyż powyższe środki nie są już środkami karnymi, a stały się środkami kompensacyjnymi, do których orzekania stosuje się także przepisy prawa cywilnego¹². Także analizujący z Biura Studiów i Analiz Sądu Najwyższego zaakcentowali nieproporcjonalność proponowanej kary¹³. W opinii celnie stwierdzono, iż projektowana regulacja może zostać wszakże uznana za niespełniającą wymogu niezbędności i proporcjonalności kryminalizacji¹⁴.

Również Krakowski Instytut Prawa Karnego Fundacja odniósł się do wprowadzanej regulacji negatywnie, stwierdzając, iż nowy typ czynu zabronionego z art. 244c § 1 k.k. wprowadza kryminalizację zachowania polegającego na uchylaniu się od wykonania orzeczonego przez sąd środka kompensacyjnego, o którym mowa w art. 46 k.k., wskazując, iż uchwalona ustawa

---

⁹ Tamże, s. 36.

¹⁰ Tamże.

¹¹ Tamże.

¹² Opinia Biura Studiów i Analiz Sądu Najwyższego do projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw z dnia 26 kwietnia 2019 r. BSA II – 021 – 112/19, <https://www.rpo.gov.pl/sites/default/files/Uwagi%20S%C4%85du%20Najwy%C5%BCszego%20do%20projektu%20zmian%20prawa%20karnego%2026%20kwietnia%202019.pdf> [dostęp: 15.05.2021], s. 17.

¹³ Tamże.

¹⁴ Tamże.

zawiera niespójne i niesprawiedliwe rozwiązania dotyczące kryminalizacji uchylania się od wykonania środka kompensacyjnego, godząc w prawa pokrzywdzonego¹⁵. Do powyższej kwestii nawiązano także we wcześniejszym projekcie ustawy z dnia o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw z dnia 14 maja 2019 r. odpowiedzi na interpelację nr 17967 w sprawie osób uchylających się od odszkodowania lub zadośćuczynienia powstałego na skutek popełnionych przez nich czynów karalnych, opisując, iż niewykonanie tego typu obowiązków nie zawsze wynika ze złej woli skazanego czy też jego negatywnego nastawienia do orzeczenia bądź nałożonego nim obowiązku, lecz bywa rezultatem obiektywnych czynników uniemożliwiających podjęcie pracy zarobkowej, przy jednoczesnym braku majątku pozwalającego na uregulowanie zasądzonych tytułem tych środków kwot¹⁶. W omawianej odpowiedzi zauważono jednak, iż w przypadku, gdy zła wola osoby uchylającej się od wykonania środków kompensacyjnych ma znamiona uporczywości bądź przejawia się w takim jej postępowaniu ze swoim majątkiem, które skutkuje bądź zmierza do uniknięcia zaspokojenia pokrzywdzonego z tytułu orzeczonych na jego rzecz: obowiązku naprawienia szkody, zadośćuczynienia czy nawiązki, analogicznie, jak ma to miejsce w odniesieniu do zachowań dłużnika względem wierzyciela spenalizowanych w art. 300 §1 k.k. może dochodzić do wtórnej wiktyimizacji bądź to ofiary przestępstwa, bądź też wykonującej jej prawa osoby dla niej najbliższej, co najjaskrawiej uwidacznia się w przypadku przestępstw przeciwko życiu czy ciężkich przestępstw przeciwko zdrowiu¹⁷. Należy podkreślić, iż nie można podzielić stanowisk negujących zasadność wprowadzenia nowego typu przestępstwa, które wprowadza karalność niewykonania środka kompensacyjnego. Wskazać należy, iż wyłączenie spod sankcji karnej niezrea-

---

¹⁵ Opinia Krakowskiego Instytutu Prawa Karnego Fundacja do uchwały Senatu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 24 maja 2019 r. w sprawie ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw, uchwalonej przez Sejm Rzeczypospolitej Polskiej na 81. posiedzeniu w dniu 16 maja 2019 r. z dnia 9 czerwca 2019 r., https://kipk.pl/dokumenty/opinia2_nowelizacja2019.pdf [dostęp: 15.05.2021], s. 64-65.

¹⁶ Odpowiedź podsekretarza stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości Marcina Warchoła z dnia 6 lutego 2018 r. na interpelację nr 17967 w sprawie osób uchylających się od odszkodowania lub zadośćuczynienia powstałego na skutek popełnionych przez nich czynów karalnych, Interpelacja nr 17967 – tekst odpowiedzi, sejm.gov.pl [dostęp: 15.05.2021].

¹⁷ Tamże.

lizowania nałożonego środka kompensacyjnego godzi zarówno w dobro prawne w postaci mienia pokrzywdzonego przestępstwem, jak w interes wymiaru sprawiedliwości. Potrzeba ochrony tych istotnych dóbr prawnych jest dostatecznym argumentem przemawiającym za tym, iż zachowanie polegające na uchylaniu się od nałożonego środka kompensacyjnego powinno podlegać penalizacji. Zaakcentować należy, iż w przypadku orzeczenia środka kompensacyjnego w związku ze skazaniem na karę z katalogu z art. 32 k.k. oraz w razie odstąpienia od wymierzenia kary dostateczna ochrona interesów pokrzywdzonego realizowana jedynie w drodze egzekucji nie jest wystarczająca. Również dodać trzeba, iż w przypadku orzeczenia środka kompensacyjnego wobec sprawcy skazanego na karę z warunkowym zwieszeniem jej wykonania Sąd w przypadku spełnienia przesłanek może zarządzić karę orzeczoną z warunkowym zawieszeniem do wykonania, także w powyższym wypadku możliwość ta nie jest wystarczającą sankcją za niezrealizowanie środka kompensacyjnego. Podsumowując powyższe spostrzeżenia, wskazać należy, że obowiązujące regulacje prawne nie są wystarczające do zapewnienia realizacji orzeczonego środka kompensacyjnego.

3. Zakres i proponowany kształt regulacji

Rozpoczynając analizę proponowanych zmian legislacyjnych, trzeba wyjść od materiałów legislacyjnych. W uzasadnieniu projektu z dnia 14 maja 2019 r. wskazano, iż dobrem chronionym w rozdziale XXX k.k. jest prawidłowe funkcjonowanie wymiaru sprawiedliwości w aspekcie funkcjonalnym, tak więc z tych względów aksjologia chronionych wartości powinna zostać również uzupełniona o uchylanie się od wykonania orzeczonego przez sąd środka kompensacyjnego, w postaci obowiązku naprawienia szkody, obowiązku zadośćuczynienia za doznaną przez inną osobę krzywdę lub nawiązki (art. 244c k.k.)¹⁸. Projektodawca wskazał, iż aktualnie ustawodawca penalizuje niewykonanie przez skazanego innych rozstrzygnięć odnoszących się do jego relacji z osobą pokrzywdzonego, podając, że analogiczna sytuacja występuje w odniesieniu do środka kompensacyjnego, który w tożsamym, a nawet większym stopniu (*pro futuro*), oddziałuje na sytuację fakty-

---

¹⁸ Uzasadnienie projektu ustawy z dnia o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw z dnia 14 maja 2019 r., s. 41.

czną i prawną pokrzywdzonego w aspekcie realizacji przez oskarżonego swych obowiązków nałożonych prawomocnym wyrokiem¹⁹. Motywując swoje decyzje, projektodawca podał, że nie ma powodu, aby niewykonanie środka kompensacyjnego podlegało słabszej ochronie prawnokarnej niż ma to miejsce w odniesieniu do środków karnych orzeczonych w stosunku do oskarżonego, a których treścią jest obowiązek określonego zachowania w stosunku do pokrzywdzonego²⁰. Podobny tok rozumowania co powyższy można znaleźć w odpowiedzi na interpelację nr 17967 z dnia 6 lutego 2018 r. w sprawie osób uchylających się od odszkodowania lub zadośćuczynienia powstałego na skutek popełnionych przez nich czynów karalnych, którą można uznać za materiał legislacyjny²¹. W odpowiedzi tej stwierdzono, iż zakresem penalizacji art. 244-244b k.k. nie został dotychczas objęty obowiązek naprawienia szkody, zadośćuczynienie za doznaną krzywdę ani nawiązka, a w Ministerstwie Sprawiedliwości trwają obecnie wewnętrzne prace analityczno-koncepcyjne nad powołanymi w odpowiedzi zagadnieniami. Zgodnie ze stanowiskiem udzielającego odpowiedzi na interpelację wziętą pod uwagę na ochronę interesów pokrzywdzonego oraz autorytet organów wymiaru sprawiedliwości i ich rozstrzygnięć przemawia za tym, aby uchylanie się skazanego od wykonania środków kompensacyjnych, a więc umyślne niespełnianie odpowiadającego ich treści obowiązku, w sytuacji możliwości jego wykonania, winno być penalizowane podobnie jak środki karne objęte ochroną wynikającą z art. 244-244b k.k.²²

Zgodnie ze stanowiskiem wyrażonym w Opinii Ośrodka Badań, Studiów i Legislacji Krajowej Rady Radców Prawnych na temat projektu z dnia 25 stycznia 2019 r. o zmianie ustawy Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw z dnia 11 marca 2019 r. przedstawiona regulacja jest kontynuacją myśli ustawodawczej o potrzebie penalizacji zachowań polegających na niezastosowaniu się do treści prawomocnego orzeczenia, a penalizacji podano niewykonanie środka kompensacyjnego podobnie jak do środków karnych

---

¹⁹ Tamże.

²⁰ Tamże.

²¹ Odpowiedź podsekretarza stanu w Ministerstwie Sprawiedliwości Marcina Warchoła z dnia 6 lutego 2018 r. na interpelację nr 17967.

²² Tamże.

(art. 244 k.k.)²³. Twierdzenia oceniającej projekt rządowy z Ośrodka Badań, Studiów i Legislacji Krajowej Rady Radców Prawnych współgrają z wnioskami wyciągniętymi przez opiniujących z Biura Studiów i Analiz Sądu Najwyższego w Opinii do projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw dnia 26 kwietnia 2019 r., w której uznano zmianę polegającą na wprowadzeniu środków kompensacyjnych za ważną dla wydania przezeń opinii w zakresie odnoszącym się do art. 244c k.k.²⁴ W uzasadnieniu powyższego argumentowano, iż środki wymienione w art. 244c k.k. nie są już środkami karnymi, a stały się środkami kompensacyjnymi, do których orzekania stosuje się także przepisy prawa cywilnego, w konsekwencji wnioski o nałożenie obowiązku naprawienia szkody zyskał w ten sposób charakter *sui generis* uproszczonego powództwa cywilnego²⁵. W dalszych wywodach w tejże opinii podniesiono, że wprowadzenie omawianej regulacji doprowadzi do różnicowania sytuacji, kiedy pokrzywdzony dochodzi roszczeń cywilnoprawnych wynikających z przestępstwa w procesie karnym i kiedy robi to w postępowaniu cywilnym²⁶. Tak więc opiniujący zauważyli, iż następowaloby *de facto* ukaranie za niewywiązanie się z obowiązku mającego w dużej mierze charakter cywilnoprawny²⁷.

W opinii Ośrodka Badań, Studiów i Legislacji Krajowej Rady Radców Prawnych zaakcentowano, iż projekt ograniczył prawnokarne konsekwencje do wypadku uchylania się od wykonania środka kompensacyjnego, o którym mowa w art. 46 k.k., tak więc brak realizacji obowiązku naprawienia szkody orzeczanego jako warunek probacyjny nie będzie uznany za przestępstwo z art. 244c k.k.²⁸ Zgodnie ze stanowiskiem wydających opinię powyższe działanie było rozmyślne, gdyż niewykonanie obowiązku naprawienia szkody orzeczonego jako warunek probacyjny przy warunkowym zawieszeniu

---

²³ Opinia Ośrodka Badań, Studiów i Legislacji Krajowej Rady Radców Prawnych sporządzona przez Prof. UWr dr hab. Annę Muszyńską z dnia 11 marca 2019 r., s. 35.

²⁴ Opinia Biura Studiów i Analiz Sądu Najwyższego do projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw z dnia 26 kwietnia 2019 r., s. 17.

²⁵ Tamże.

²⁶ Tamże.

²⁷ Tamże.

²⁸ Opinia Ośrodka Badań, Studiów i Legislacji Krajowej Rady Radców Prawnych sporządzona przez Prof. UWr dr hab. Annę Muszyńską z dnia 11 marca 2019 r., s. 35.

wykonania kary oznacza możliwość zarządzenia wykonania tej kary, a także brak realizacji obowiązku naprawienia szkody przy warunkowym umorzeniu postępowania wiąże się z konsekwencją w postaci możliwości podjęcia postępowania²⁹. W opinii wspomniano, iż uchylanie się od wykonania obowiązku naprawienia szkody orzeczanego jako środek kompensacyjny na podstawie art. 46 k.k. również wiąże się z konsekwencją w postaci możliwości zarządzenia wykonania kary pozbawienia wolności (art. 75 § 2 k.k.)³⁰. Po analizie powyższej regulacji prawnej w opinii zauważono, iż prawdopodobne są sytuacje, w których dojdzie wobec skazanego do zarządzenia wykonania kary pozbawienia wolności za niewykonanie obowiązku naprawienia szkody, a następnie wymierzenie kary pozbawienia wolności za przestępstwo uchylania się od tego samego obowiązku³¹. W myśl twierdzeń oceniającej przez wprowadzenie omawianego przepisu – bardziej niż ma to miejsce w aktualnym stanie prawnym – dojdzie do różnicowania sytuacji prawnej sprawcy, co ma przełożenie na możliwość uzyskania kompensaty przez pokrzywdzonego, w zależności od podstawy orzeczenia obowiązku naprawienia szkody (art. 46, 67 § 3, 72 § 2 k.k.)³². Podobnie w opinii Krakowskiego Instytutu Prawa Karnego Fundacja nie znaleziono powodu, dla którego ustawodawca zrezygnował z penalizacji uchylania się od wykonania środka kompensacyjnego orzeczonego na rzecz pokrzywdzonego na innej podstawie (np. art. 57a § 2 k.k., art. 212 § 3 k.k., art. 216 § 4 k.k., art. 290 § 2 k.k.)³³. W konkluzji opinii Ośrodka Badań, Studiów i Legislacji Krajowej Rady Radców Prawnych stwierdzono, iż konsekwencje orzeczenia karnoprawnego obowiązku naprawienia szkody powinny być możliwie tożsame niezależnie od podstawy prawnej³⁴.

Zważywszy na zasadę proporcjonalności, subsydiarności kryminalizacji nie wydaje się zasadnym wprowadzenia karalności niewykonania środka ko-

---

²⁹ Tamże.

³⁰ Tamże.

³¹ Tamże.

³² Tamże, s. 35-36.

³³ Opinia Krakowskiego Instytutu Prawa Karnego Fundacja do uchwały Senatu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 24 maja 2019 r., s. 65.

³⁴ Opinia Ośrodka Badań, Studiów i Legislacji Krajowej Rady Radców Prawnych sporządzona przez Prof. UW r. dr hab. Annę Muszyńską z dnia 11 marca 2019 r., s. 36.

mpensacyjnego jako przestępstwa skierowanego przeciwko wymiarowi sprawiedliwości. Dobro wymiaru sprawiedliwości powinno być pobocznym przedmiotem ochrony. Nie budzi wątpliwości, iż uregulowanie zachowania jako przestępstwo powinno stanowić *ultima ratio*, tak więc jeżeli pokrzywdzony nie jest zainteresowany egzekwowaniem należności odnoszącej się do jego mienia, nie zachodzi konieczność zastosowania przymusu państwowego. Stwierdzić należy, iż chęć pokrzywdzonego wyegzekwowania środka kompensacyjnego oraz wzgląd na dobro wymiaru sprawiedliwości, które przemawia za sankcjonowaniem niewykonanych orzeczeń, tworzą połączenie przemawiające za koniecznością penalizacji uchylecia się od orzeczonego środka kompensacyjnego. W opinii Ośrodka Badań, Studiów i Legislacji Krajowej Rady Radców Prawnych słusznie zaakcentowano, iż nie jest trafne poszukiwanie analogicznej ochrony dla pokrzywdzonego, którą zyskuje w przypadku niewykonania przez sprawcę środka karnego, którego to związku nie wykazano w sposób przekonywujący w uzasadnieniu nowelizacji³⁵. Ustawodawca wyraźnie rozróżnił środki karne od środków kompensacyjnych, które nie zalicza się do sankcji karnych i nie stosuje się do nich zasad i dyrektyw wymiaru kary. Tak więc nie można porównywać skutków niewykonania środków karnych i środków kompensacyjnych dla ochrony interesów pokrzywdzonego, a także dla dobra wymiaru sprawiedliwości.

Trafnie zwrócono uwagę na to, iż wprowadzenie omawianego przestępstwa skutkuje różnicowaniem sytuacji, kiedy pokrzywdzony dochodzi roszczeń cywilnoprawnych wynikających z przestępstwa w procesie karnym i kiedy robi to w postępowaniu cywilnym³⁶. Nie można też nie podzielić stanowiska, iż przez wprowadzenie sankcji karnej za uchYLECIE SIĘ OD NAŁOŻONEGO ŚRODKA KOMPENSACYJNEGO dojdzie do różnicowania sytuacji prawnej sprawcy, co ma przełożenie na możliwość uzyskania kompensaty przez pokrzywdzonego, w zależności od podstawy orzeczenia obowiązku naprawienia szkody³⁷, a także do rozdzielenia uchylania się od wykonania środka kom-

---

³⁵ Opinia Ośrodka Badań, Studiów i Legislacji Krajowej Rady Radców Prawnych sporządzona przez Prof. UW r dr hab. Annę Muszyńską z dnia 11 marca 2019 r., s. 35.

³⁶ Opinia Biura Studiów i Analiz Sądu Najwyższego do projektu ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw z dnia 26 kwietnia 2019 r., s. 17.

³⁷ Opinia Ośrodka Badań, Studiów i Legislacji Krajowej Rady Radców Prawnych sporządzona przez Prof. UW r dr hab. Annę Muszyńską z dnia 11 marca 2019 r., 35-36.

pensacyjnego orzeczonego na rzecz pokrzywdzonego na innej podstawie³⁸. Jednakże powyższe argumenty nie mogą doprowadzić do podważania działań legislacyjnych, których celem jest poddanie penalizacji zachowania, które ze względu na ochronę mienia pokrzywdzonego oraz dobro wymiaru sprawiedliwości powinno podlegać karze. Pokrzywdzony przestępstwem, za które orzeczono środek kompensacyjny, winien ze względu na ochronę swojego mienia oczekiwać, iż nad zwrotem majątku utraconego przezeń w wyniku czynu zabronionego czuwa przymus państwowy. Wykładnia językowa, wspierana przez rezultaty wykładni systemowej i funkcjonalnej, przemawia za tym, iż pojęcie „mienie” należy interpretować zgodnie z definicją z *Kodeksu cywilnego*³⁹, tj. jako własność i inne prawa majątkowe (art. 44). Pokrzywdzony, który zdecydował się na dochodzenie swych praw w postępowaniu karnym, musi mieć możliwości realnego skłonienia skazanego do wykonania wyroku, bez wszczęcia egzekucji, a także do zachęcenia skazanego do zgromadzenia środków materialnych w celu wykonania środka kompensacyjnego. Pokrzywdzony ma możliwość dochodzenia swoich roszczeń pochodzących z przestępstwa w toku procesu karnego. Pokrzywdzony, który zrezygnował z dochodzenia rekompensaty za doznaną szkodę/krzywdę poprzez wytoczenie powództwa cywilnego i zdecydował się na dochodzenie roszczeń wynikających z przestępstwa w toku postępowania karnego, powinien zyskać dodatkową ochronę w przypadku niewykonania środka kompensacyjnego. Wskazać należy, iż roszczenia, które mają swoje źródło w popełnieniu czynu zabronionego i są dochodzone w postępowaniu karnym, nie mogą być porównane z innymi roszczeniami, czy też nawet roszczeniami pochodzącymi z przestępstwa a nie dochodzonymi w toku postępowania karnego. Za powyższym przemawia nie tylko ochrona interesów pokrzywdzonego czynem zabronionym, który chce uzyskać rekompensatę bez konieczności wytaczania powództwa przed sadem cywilnym, ale także ochrona wymiaru sprawiedliwości.

Oceniający z Krakowskiego Instytutu Prawa Karnego Fundacja nie uznali za trafną decyzję prawodawcy, który przesądził, że przestępstwo z art. 244c §1 k.k. będzie ścigane z urzędu, nie zaś na wniosek⁴⁰. Tryb ścigania na wnio-

³⁸ Tak w opinii do uchwały Senatu Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 24 maja 2019 r., s. 65.

³⁹ Ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. *Kodeks cywilny*, Dz. U. z 2020 r., poz. 1740 z późn. zm.

⁴⁰ Opinia Krakowskiego Instytutu Prawa Karnego Fundacja do uchwały Senatu Rzeczypos-

sek trafnie uznano za adekwatny w opinii Krakowskiego Instytutu Prawa Karnego Fundacja. Ściganie omawianego przestępstwa na wniosek zaakcentuje interesy pokrzywdzonego, dając mu możliwość podjęcia kluczowej decyzji. Rozwiązanie to jest ergonomiczne, gdyż nie zachodzi potrzeba tworzenia dodatkowych procedur generujących koszty związane z pozyskiwaniem informacji o wykonaniu środków kompensacyjnych, w szczególności w sytuacji, w której wartość mienia pokrzywdzonego nie jest wysoka, a pokrzywdzony nie jest zainteresowany w doprowadzeniu do wykonania środka kompensacyjnego. Należy podzielić uwagi zawarte w Odpowiedzi na interpelację nr 17967 odnoszące się do przyczyn niewykonania środka kompensacyjnego. Przytoczone w Odpowiedzi na interpelację nr 17967 argumenty przemawiają za tym, iż odpowiedzialność karna za uchylanie się od środka kompensacyjnego powinna zostać wdrożona jako przestępstwo wnioskowe przeciwko mieniu. Jednakże dodać należy, iż powyższego nie zmienia okoliczność, że – mając na względzie odpowiednie stosowanie przepisów *Kodeksu cywilnego* – środek kompensacyjny może polegać na zobowiązaniu sprawcy szkody do przywrócenia stanu poprzedniego.

W uzasadnieniu projektu motywowano wprowadzenie zagrożenia za występki z 244c § 1 k.k. karą identyczną jak w wypadku przestępstwa z art. 244 k.k., gdyż *ratio legis* tego unormowania, jak i abstrakcyjna szkodliwość społeczna projektowanego przestępstwa są tożsame⁴¹. Należy także przytoczyć uwagi zawarte w opiniach komisji legislacyjnej przy NRA na temat sankcji karnych zawartych w omawianym projekcie. Regulacje w zakresie sankcji karnej naruszają w sposób nieracjonalny obowiązujący system instytucji reakcji prawnokarnej⁴². Nie sposób uniknąć wrażenia, że u podstaw zmian spoczywa przekonanie, że surowa kara jest głównym czynnikiem skuteczności prawa karnego i regulatorem zachowań społecznych, które jest generalnie kontrowersyjne⁴³. W uzasadnieniu projektu brak jest szczegóło-

---

politej Polskiej z dnia 24 maja 2019 r., s. 65.

⁴¹ Uzasadnienie projektu ustawy z dnia o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw z dnia 14 maja 2019 r., s. 42.

⁴² Opinia przewodniczącego Komisji Legislacyjnej przy Naczelnej Radzie Adwokackiej prof. dr hab. Roberta Zawłockiego z dnia 30 kwietnia 2019 r. dotycząca projektu zmian w kodeksie karnym (projekt rządowy z dnia 5.04.2019 r.), file-skmbtc28019043014220-27250.pdf, s. 4.

⁴³ Opinia komisji legislacyjnej przy NRA przygotowana przez prof. dr hab. Roberta Zawłoc-

wego i konkretnego umotywowania, dlaczego za wprowadzany konkretny czyn zabroniony – uchylania się od wykonania orzeczonego przez sąd środka kompensacyjnego – zaproponowano surową sankcję karną, tj. karę pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5. Należy podzielić przytoczone uprzednio stanowiska opiniujących, negujące wysokość zaaprobowanej za omawiany czyn sankcji karnej i uznać zaproponowaną karę za w pełni nieadekwatną. Jak już wskazano nie można porównać wagi niewykonania środków karnych i środków kompensacyjnych, tak więc powyższe powinno zostać uwzględnione w sankcji karnej, która powinna być mniejsza.

4. Rozważania *de lege ferenda*

Po analizie obowiązującego stanu prawnego, proponowanych regulacji oraz stanowiska doktryny w kwestii zasadności wprowadzenia sankcji karnej za zachowanie polegające na uchylaniu się od wykonania orzeczonego przez sąd środka kompensacyjnego, należy opowiedzieć się za zasadnością wprowadzenia nowego typu czynu zabronionego. Jednakże regulacja w proponowanym w projekcie rządowym kształcie budzi – jak już odniesiono się we wczesnych analizach – słuszne zastrzeżenia doktryny i nie powinna zostać uchwalona. W konsekwencji trzeba rozważyć także inne ewentualności i poczynić rozważania *de lege ferenda*. Postulując rozwiązanie odmienne od przyjętego przez ustawodawcę w omawianym projekcie, należy zastanowić się nad możliwością wprowadzenia odpowiedzialności karnej za uchylanie się od wykonania orzeczonego przez sąd środka kompensacyjnego, jako przestępstwo przeciwko mieniu, ściganemu na wniosek.

Kontynuując rozważania nad kształtem przepisu zauważyć trzeba, iż zaproponowana przez projektodawcę przesłanka „uchylenia się” w obowiązującym *Kodeksie karnym* stanowi znamię przestępstwa niealimentacji. Na gruncie jednego systemu prawnego nie można nadawać temu samemu terminowi różnych znaczeń. W orzecznictwie i doktrynie funkcjonuje wykładnia omawianego pojęcia, z którego to dorobku należy skorzystać. Oczywiście jest, iż na gruncie tego samego aktu prawnego, w tym przypadku *Kode-*

---

kiego i prof. dr hab. Jacka Giezka z dnia 14 lutego 2019 r. do projektu ustawy o zmianie ustawy – kodeks karny oraz niektórych innych ustaw, file-20190214-zm-u-kk-prof-giezek-i-zawlocki-145-u-2-19-26607.pdf, s. 3.

ksu karnego, takie same zwroty nie mogą być rozumiane odmienne, w tym zwrot „uchylania się”. Tak więc dorobek judykatury i doktryny dotyczące wykładni znamienia „uchylenia się” mógłby zostać odpowiednio stosowany, jeżeli proponowana regulacja stałaby się obowiązującym prawem. Nie została zdezaktualizowana i w pełni trafna pozostaje interpretacja orzecznictwa – powstała na gruncie uprzedniego *Kodeksu karnego* – odnosząca się do wykładni znamienia „uchylenia się”, tj. czynu określonego w art. 186 § 1 k.k. dopuszcza się tylko ten, kto mógłby wykonać ciężący na nim obowiązek, ale nie czyni tego mimo realnych możliwości w tym względzie⁴⁴. Należy podzielić wykładnię, iż o „uchylaniu się” – również w kontekście proponowanej regulacji art. 244c k.k. – można mówić, jeżeli zaistnieją łącznie następujące warunki: powinność stosownego zachowania się sprawcy wynika z ustawy lub orzeczenia sądu (1), ustawa łączy z „uchylaniem się” od realizowania tej powinności określone konsekwencje prawne wobec sprawcy (2), sprawca ma obiektywną, rzeczywistą możliwość wywiązywania się z tej powinności (3), ma miejsce niepodporządkowywanie się przez sprawcę z ciężącej a nim powinności określonego zachowania się (4), dając wyraz niechęci wobec ciężącej na nim powinności, mimo obiektywnej możliwości, sprawca nie realizuje jej, gdyż nie chce, a więc z złej woli i z powodów przez siebie zawnionych (5) [Postulski 2016]. W świetle utrwalonego w orzecznictwie poglądu uchylanie się od obowiązku łożenia na utrzymanie osoby uprawnionej do alimentacji zachodzi dopiero wtedy, gdy zobowiązany, mając obiektywną możliwość wykonania tego obowiązku, nie dopełnia go ze złej woli [Muszyńska 2014]. Musi to więc być zachowanie umyślne, w którym wyraża się szczególnie nastawienie psychiczne sprawcy (element subiektywny) [tamże]. Aktualne i adekwatne powyższe uwagi co do nastawiania psychicznego sprawcy i strony podmiotowej odnoszące się do występku niealimentacji należy odnieść do proponowanego *de lege ferenda* czynu zabronionego. Należy podzielić i odnieść do omawianej regulacji prawnej stanowisko oparte na wykładni art. 244c k.k., iż możliwość wykonania orzeczonego środka kompensacyjnego może wynikać z tego, że sprawca w okresie objętym zarzutem miał status bezrobotnego bez prawa do zasiłku, że nie było dla niego ofert pracy w urzędzie pracy, że był obłożnie chory albo wymagał ko-

---

⁴⁴ Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 9 maja 1995 r., sygn. akt III KRN 29/95, OSNKW 1995/9-10/64, Lex nr 20769.

sztownego leczenia, na które musiał przeznaczyć środki, którymi dysponował [Lachowski 2020]. Kontynuując, przyczyną niemożności wykonania orzeczonego środka kompensacyjnego mogą być również liczne zobowiązania publicznoprawne, powstałe zwłaszcza przed nałożenie obowiązku, a przede wszystkim zajęcia komornicze oraz toczące się egzekucje dotyczące tych zobowiązań [tamże]. Podkreślenia wymaga, iż po podzieleniu powyższych interpretacji zaakcentować, należy, że jeżeli w projektowanej regulacji zawarto znamię „uchylanie”, to nie odnosi się ona – jak już wspomniano – do przypadków, w których nie ma możliwości wykonania środka kompensacyjnego.

Zestawiając interpretacje pojęcia „uchylenia się” z proponowanym w rządowym projekcie brzemieniem przepisu art. 244c k.k., należy uznać, iż sankcji karnej podlegałoby tylko zachowanie polegające na niewykonaniu środka kompensacyjnego orzeczonego wyrokiem sądu, którego sprawca ma obiektywną, rzeczywistą możliwość wykonania, a także sprawca nie wykonuje środka pomimo obiektywnej możliwości, gdyż nie chce, a więc ze złej woli i z powodów przez siebie zawinionych. W konsekwencji wprowadzenie przepisu § 3 art. 244c k.k. jest zbędne, gdyż w przypadku przestanki „realnej niemożności”, czy wypełnieniu – nieostrej niezdefiniowanej przestanki, nieodpowiadającej wymogom prawidłowej legislacji – przestanki „bardzo utrudnione” nie dochodzi do realizacji znamion art. 244c § 1 k.k. z uwagi na brak wypełnienia znamienia „uchylanie”. Z powyższego powodu regulacja, którą planowano prowadzić do *Kodeksu postępowania karnego*, była zbędna, ale także nie współgrała z już istniejącymi podstawami, albowiem w przypadku z art. 244c § 3 k.k. można by zawiesić postępowanie karne na mocy art. 22 § 1 k.p.k., uznając omawianą sytuację za długotrwałą przeszkodę uniemożliwiająca prowadzenie postępowania karnego.

Konkludując powyższe rozważania, regulacja występku uchylania się od orzeczonego wyrokiem sądu środka kompensacyjnego mogłaby wzorować się na występku niealimentacji i stanowić, że: „Kto uchyla się od wykonania orzeczonego przez sąd środka kompensacyjnego w postaci obowiązku naprawienia szkody, obowiązku zadośćuczynienia za doznaną przez inną osobę krzywdę lub nawiązki doprowadza uprawnionego z tytułu środka kompensacyjnego do niezrekompensowania szkody w mieniu lub krzywdy podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 2 (art. 244c § 1 k.k.); Ściganie

przestępstwa określonego w § 1 następuje na wniosek pokrzywdzonego (art. 244c § 2 k.k.)”. Zaproponowana karą uwzględnia to, iż sprawca został już skazany za czyn, za który orzeczono środek kompensacyjny oraz dolegliwość związana z egzekucją. Przepis pkt. 1 § 2 art. 244c zawarty w ustawie z dnia 13 czerwca 2019 r. *o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw* w zakresie niepodlegania karze za występki z § 1 współgra z zaproponowanym w pracy rozwiązaniem *de lege ferenda*. Wobec powyższego należy zaproponować także wprowadzenie regulacji, na mocy której „Nie podlega karze sprawca przestępstwa określonego w § 1, który wykonał w całości orzeczony wobec niego środek kompensacyjny nie później niż przed upływem 30 dni od dnia pierwszego przesłuchania w charakterze podejrzanego (art. 244c § 3 k.k.)”. Zasadniczym celem regulacji jest wykonanie środka kompensacyjnego. Wskazać należy, iż termin jest adekwatny, biorąc pod uwagę interesy oczekującego na rekompensatę pokrzywdzonego i skazanego. Należy wskazać, iż zapewne przy ustalaniu terminu miano na względzie, iż w RP bardzo często wypłata wynagrodzenia za pracę następuje w odstępach miesięcznych. Tak skazany zyska czas na zgromadzenie ewentualnych środków finansowych potrzebnych do zapłaty zasądzonej kwoty lub potrzebnej do przywrócenia do stanu poprzedniego. Natomiast należy uznać, za zbyt daleko idące i naruszające prawa pokrzywdzonego oraz zbędne w myśl wcześniejszych rozważań uprawnienie przyznane prokuratorowi w § 3 art. 244c planowanej regulacji. Wskazać należy, iż to dobro wymiaru sprawiedliwości nie może przekreślać praw pokrzywdzonego.

Podsumowanie

Konkludując, niewątpliwie działanie polegające na uchylaniu się od wykonania orzeczonego przez sąd środka kompensacyjnego powinno podlegać penalizacji, mając w pierwszym rzędzie na względzie interes pokrzywdzonego oraz także – jako poboczny przedmiot ochrony – dobro wymiaru sprawiedliwości. Jednakże przepis w brzmieniu proponowanym przez ustawę z dnia 13 czerwca 2019 r. *o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw* narusza zasadę minimalizmu penalnego, pozostaje sprzeczny z tendencją uwzględnienia ochrony interesu pokrzywdzonego, przekładając ją na dobro wymiaru sprawiedliwości, bez dostatecznego umotywowania stanowiska. Należy uregulować zachowanie polegające na uchyleniu

się od orzeczonego środka kompensacyjnego, kierując się podstawowymi zasadami prawa karnego. W toku konstruowania przepisu należy zważać na zakaz wykładni homonimicznej, w tym w szczególności posługiwaniu się pojęciami z ugruntowanym w doktrynie i orzecznictwie znaczeniem.

PIŚMIENNICTWO

- Dukiet-Nagórska, Teresa. 2016. „Obowiązek naprawczy a specyfika prawa karnego.” W *Idea sprawiedliwości naprawczej a zasady kontynentalnego prawa karnego*, red. Teresa Dukiet-Nagórska, 62. Warszawa: Poltext.
- Lachowski, Jerzy. 2020. „Komentarz do art. 209 Kodeksu karnego.” W *Kodeks karny. Komentarz*, red. Violetta Konarska-Wrzosek, wyd. 3. LEX.
- Marek, Andrzej. 2010. „Komentarz do art. 46 Kodeksu karnego.” W Andrzej Marek, *Kodeks karny. Komentarz*. Wyd. 5. LEX.
- Muszyńska, Anna. 2014. „Komentarz do art. 209 Kodeksu karnego.” W *Kodeks karny. Część szczególna. Komentarz*, red. Jacek Giezek, wyd. 1. LEX.
- Postulski, Kazimierz. 2016. „Rozumienie «uchylania się» od dozoru lub obowiązków probacyjnych. Glosa do postanowienie s. apel. z dnia 19 lutego 2016 r., II AKz 30/16.” LEX/el.
- Szewczyk, Maria, Adam Wojtaszczyk, i Witold Zontek. 2017. „Komentarz do art. 244 Kodeksu karnego.” W *Kodeks karny. Część szczególna*. Tom II. Część II: *Komentarz do art. 212-277d*, red. Włodzimierz Wróbel, wyd. 5. LEX.

Odpowiedzialność karna za uchylanie się od wykonania środka kompensacyjnego

Streszczenie

Problematyką niniejszego opracowania jest ustalenie, czy w obowiązującym stanie prawnym istnieje potrzeba penalizacji zachowania polegającego na uchylaniu się od wykonania orzeczonego przez sąd środka kompensacyjnego, nałożonego na podstawie art. 46 § 1 k.k. W przypadku odpowiedzi pozytywnej na powyższe pytanie należy rozważyć, czy zachodzi potrzeba wprowadzenia regulacji w celu jej wypełnienia, ocenić zaproponowane zmiany i sformułować propozycje *de lege ferenda*. Bazę dla niniejszych dywagacji stanowić będzie ustawa z dnia 13 czerwca 2019 r. o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw oraz projekt ustawy o zmianie ustawy – Kodeks karny oraz niektórych innych ustaw z dnia 14 maja 2019 r. wraz z uzasadnieniem, a także materiały legislacyjne i opinie środowiska naukowego na temat proponowanych regulacji.

Słowa kluczowe: wykonania orzeczonego przez sąd środka kompensacyjnego, środek kompensacyjny, uchylenie się od orzeczonego środka kompensacyjnego

Criminal Liability for Evasion of a Compensatory Measure

Abstract

The problem of this study is to determine whether in the current legal state there is a need to criminalise behaviour consisting in evading execution of a compensation measure ordered by a court and imposed on the basis of Article 46(1) of the Penal Code. In the case of a positive answer to the above question, it should be considered whether there is a need to introduce a regulation to fill it, to assess the proposed changes and to formulate *de lege ferenda* proposals. The basis for the present deliberations will be the Act of 13 June 2019 on amending the Act, the Penal Code and some other acts and the draft Act of 14 May 2019 on amending the Act – Penal Code and some other acts together with the justification, as well as legislative materials and opinions of the scientific community on the proposed regulations.

Keywords: execution of a compensatory measure ordered by the court, compensatory measure, evasion of the ordered compensatory measure

Information about Author: MAGDALENA ŁAZARZ, M.A., Ph.D. student in the Institute of Legal Sciences, Faculty of Law and Administration, University of Silesia in Katowice; correspondence address: ul. Bankowa 11b, 40-007 Katowice, Poland; e-mail: magdalenalazarz@interia.pl; <https://orcid.org/0000-0002-8420-3934>